

Ksenija Orelj

RIJEČKI OPUS VILIMA SVEČNJAKA

Vilim Svečnjak: Riječki radovi 1936.-1951.

Mali salon, Rijeka, 30.5.- 4.7.2006.

Autorica izložbe: Daina Glavočić

Akademski slikar i akademik, likovni pedagog i promotor kulturnih aktivnosti, prvi predsjednik novoosnovanog Hrvatskog društva likovnih umjetnika Rijeka (1946.-1951.), utemeljitelj i prvi ravnatelj Galerije likovne umjetnosti/ Gallerie di Belle Arti (1948./49.), današnjeg Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci. Višestruko važna osoba u poslijeratnoj kronici Rijeke, Vilim Svečnjak (1906.-1993.) likovnoj je publici poznat bar u nekom od navedenih polja djelovanja. Stota obljetnica autorova rođenja poticaj je izložbi u Malom salonu, u organizaciji MMSU-a, koja predstavlja autorov boravak u Rijeci između 1936. i 1951., istražujući tada nastale radove u kontekstu riječkih tema i kulturno-umjetničke klime poslijeratne Rijeke.¹

Riječki radovi okupljaju djela iz fundusa Muzeja, djela u vlasništvu privatnih osoba iz Zagreba i Rijeke, kao i muzejskih ustanova i ustanova u kulturi iz Zagreba (Grad Zagreb, Moderna galerija, Smart, Strossmayerova galerija). Prezentirani opus od pedesetak radova, pomno kritički obrađen i kontekstualiziran, pokazuje neumornog stvaraoca, koji eklektički upija raznovrsne modernističke poetike, kao i ideološke ikonografije tadašnjeg vremena. "Variranje istog motiva duže razdoblje u različitim tehnikama i stilskim izrazima, konstanta je Svečnjakova stvaralaštva, što uz izostanak datiranja radova zadaje glavobolju svakom analitičaru njegova opusa koji još uvijek čeka na sveobuhvatnu, sustavnu i kritički ozbiljnu obradu uz mono-

¹ Istim povodom početkom lipnja u Galeriji Arh u Rijeci održana je izložba *Vilim Svečnjak: Iz donacije Čabru*, autorice Branke Arh.

grafsku prezentaciju”.² Nažalost, predstavljanje toga modernog klasika i moderatora riječke likovnosti prati opsegom skroman, u kataloškim jedinicama reduciran katalog - deplijan.

Slike, uglavnom ulja na platnu, i crteži u tušu već naslovima otkrivaju širok raspon uprizorenja i likovnih interpretacija. Unutar raznolikih modernističkih tendencija, ekspresionizma, zemljaškog utjecaja i kritičkog realizma, postimpresionističkih rješenja te socrealističkih zadataka usidrena je konstantna Svečnjakova preokupacija - čovjek i zbilja u svojim višestrukim licima, bojama i zvukovima (*Iz cirkusa*, 1938., *Maškare*, 1950., *Portret Lea Pajkurića*, 1942., *Školske i izvanškolske aktivnosti pionira*, 1950.). Portreti grada i ljudi sredinom pedesetih godina (*Vladimir Švalba s lulom*, 1939., *Autoportret*, 1948., *Portret podvornika u Riječkoj galeriji*, 1948., *Brajdica*, 1939., *Brodogradilište Lazarus*, 1938.-1940.) predstavljeni su ugodajnim interpretacijama, u kolorističkom suglasju pretežno pastelnih boja i sabranoj, uravnoteženoj izgradnji cjeline. Uz riječke portrete i prizore, posebnu tematsku cjelinu predstavljaju ekspresivni crteži iz ciklusa *Petrica Kerempuh* i *Iz cirkusa* 1937. i 1938. te dokumentarni prizori i socrealistički prikazi iz poslijeratnog razdoblja obnove razrušene Rijeke, primjerice *Radne akcije I - IV*, 1949. Prvi je ciklus zanimljiva likovna reakcija na Krležine *Balade Petrice Kerempuha*, obilježena iskustvom studija na Umjetničkoj akademiji u Zagrebu, s izražajnim ehom slikarstva Marina Tartaglie i Ljube Babića te kraćeg boravka u Parizu 1933./1934.

Zbog predratnih i ratnih opasnosti te progona lijevo orijentiranih slikar početkom četrdesetih godina često mijenja mjesta boravka (Italija, Zagreb, Sušak...), da bi se 1945. vratio u Rijeku sa službenim zadatkom obnove kulturnog života oslobođenog teritorija grada. Mladenački kreativni nerv i dramatsku afekciju zamjenjuje angažirana opservacija, smirena realistička izgradnja geometričnih formi i odmjerene kolorita. “Boraveći u Rijeci uništenoj u ratnim razaranjima, Svečnjak je 1947. (kao i Venucci još 1945.) obilazio Grad slikajući ga, crtajući i bilježeci te strašne otvorene rane”.³ Riječ je o suvremenoj publici manje poznatim djelima koja odražavaju poznate obrasce državno definira-

V. Svečnjak, *Iz cirkusa*, 1938.

ne umjetnosti. Takvoj narudžbi pripada slikovnica *Bio jednom jedan kralj* u izdanju Prop odjela Okružnog komiteta KPH u Rijeci, 1945.

² DAINA GLAVOČIĆ, Vilim Svečnjak *Riječki radovi 1936.-1951.*, Rijeka, 2006., 3.

³ DAINA GLAVOČIĆ (bilj. 2), 2.

Svečani pogreb prošlog režima predstavljen je očekivano satiričnom interpretacijom teme. Diktat vremena obilježava i Svečnjakove velike zidne radove iz 1950. U tom periodu (do 1951. kada se na poziv Miroslava Krležę vraća u Zagreb), autor je agilan na slikarskom, edukativnom i pedagoškom polju. Godine 1948. realizira prvu *Izložbu dječjeg crteža* u Jugoslaviji. Kao ravnatelj i jedini stručni djelatnik Galerije likovnih umjetnosti, 1949. organizira putujuću izložbu *Hrvatsko kiparstvo XIX. i XX. stoljeća*, predaje likovni odgoj u sušačkoj gimnaziji te se uz Romola Venuccija, poznatog i aktivnog riječkog slikara talijanske nacionalnosti, ističe brojnim likovnim predavanjima i tečajevima za djecu i odrasle. Dekoracijama zidova Osnovne škole "Nikola Tesla" i Osnovne škole "Turnić" ostvarenim pred kraj riječkog razdoblja umjetnik ostavlja zanimljiv kulturno-povijesni dokument. Socrealistička ikonografija školskog života Titovih pionira intrigantna je kao prospekt tadaš-

njega kolektivnog duha i prikaz kulturno-prosvjetnih prilika.

Svojevrsnu unutarnju emigraciju slikar ostvaruje u dopadljivim atelijerskim radovima, očitujući poznatu dvoj(be)nost pozicije mnogih umjetnika tog razdoblja, sraz razvijanja osobne poetike i ispunjavanja programskih zadataka. Na uvijek prisutno, iako drugačije modulirano umjetničko stvaranje pod utjecajem duha vremena, ali i životnih - egzistencijalnih neprilika, koje je u suvremenosti izraženo vrlo relativnim uspjehom tržištu prilagođenog umjetničkog rada. Glasna društvena konvencija i zadaci angažirane umjetnosti nisu omeli slikarevu posvećenost riječkim temama, portretima Riječana te vedutama Sušaka i Rijeke (*Maškare*, 1950., *Portret Božene Vilhar*, 1939.-1942., *Pogled na Deltu*, 1942.-1950.) koje predstavljaju zanimljiv prilog za povijesnoumjetničku kroniku života grada.